

ks. prof. zw. dr hab. Tomasz Rozkrut
Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Tarnów, dnia 20 października 2014 r.

RECENZJA HABILITACYJNA

W odpowiedzi na pismo ks. dra hab. Piotra Stanisza, prof. KUL – Dziekana Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 17 września 2014 r., którym zostałem poinformowany, że Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów powołała mnie na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka przedstawiam ocenę dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej Habilitanta na podstawie otrzymanej dokumentacji

Układ oceny:

- 1. Sylwetka oraz dorobek naukowy przedhabilitacyjny ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka – s. 1;**
- 2. Monografia habilitacyjna: prezentacja oraz ocena – s. 6;**
 - 2.1 Ocena rozprawy habilitacyjnej – s. 10;**
 - 2.2 Krytyka monografii habilitacyjnej – s. 11;**
- 3. Ocena końcowa – s. 12.**

1. Sylwetka oraz dorobek naukowy przedhabilitacyjny

ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka

Habilitant, ks. dr Krzysztof Mikołajczuk, urodził się dnia 4 grudnia 1963 roku w Świdniku. W młodości uczęszczał do szkoły podstawowej w Świdniku (woj.

Lubelskie), a następnie podjął naukę w Technikum Elektronicznym im. Obrońców Lublina 1939 roku w Lublinie. W latach 1984-90 (podczas pobytu w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie) odbył studia filozoficzno-teologiczne na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ukończone tytułem magistra na podstawie pracy *Życie zawodowe chrześcijan w świetle Laborem exercens Jana Pawła II*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Janusza Nagórnego.

W latach 1992-95 odbył studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim zakończone egzaminem magisterskim (dyplom magisterski z dnia 22 czerwca 1995 roku), oraz uzyskaniem kościelnego stopnia licencjata (dyplom licencjacki z dnia 22 czerwca 1995 roku).

W roku 2004 ks. mgr lic. Krzysztof Mikołajczuk uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego na podstawie pracy *Realizacja zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w prawodawstwie Kościoła katolickiego*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Mariana Stasiaka (dyplom z dnia 21 września 2004 roku). Rozprawa ta została w całości opublikowana w roku 2006: ks. Krzysztof Mikołajczuk, *Realizacja zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w prawodawstwie Kościoła katolickiego*, Kielce JEDNOŚĆ 2006, ss. 367.

Sukcesywnie, od dnia 1 października 1996 roku, podjął pracę w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w ramach etatu naukowo-dydaktycznego, którą kontynuuje do dnia dzisiejszego. W pierwszym roku pracy był zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Teologii i Norm Ogólnych Prawa Kanonicznego, natomiast od dnia 1 października 1997 roku był zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Historii Powszechnego Prawa Kanonicznego, a następnie od 1 października 1999 roku na stanowisku asystenta w Katedrze Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. W dniu 1 października 2005 roku został adiunktem w Katedrze Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich, której kierunki badań obejmują m.in.

zagadnienia związane z prawem katolickich Kościołów wschodnich, ich ustrojem hierarchicznym i prawem małżeńskim. W tym przedmiocie badań opiniowany publikował specjalistyczne artykuły naukowe.

W solidnie oraz dokładnie sporządzonym autoreferacie Habilitanta czytamy, między innymi, następująco na temat przedmiotu jego badań: „przedmiot moich zainteresowań naukowo-badawczych związany był początkowo z przygotowaniem pracy doktorskiej, w której zająłem się zagadnieniem realizacji zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w prawodawstwie Kościoła katolickiego, w dwóch odmiennych porządkach prawnych. W przeprowadzonej analizie, opartej o takie źródła, jak: Kodeksy Prawa Kanonicznego z 1917 i 1983 roku, Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich z 1990 roku, dokumenty Soborów, Synodów powszechnych i Kościołów partykularnych oraz wypowiedzi Ojców Kościoła, ukazałem w jaki sposób jedność sakramentów jest realizowana. Powstała praca była interesującym *novum*, gdyż polska literatura kanoniczna nie obfitowała wówczas w tego rodzaju opracowania. Następnie, w kontekście podjętej pracy w Katedrze Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich, w obszarze moich głównych zainteresowań naukowych znalazły się zagadnienia dotyczące prawa i liturgii Kościołów wschodnich oraz innych wyznań chrześcijańskich, jak również badania nad znaczeniem prawa w dialogu ekumenicznym i międzyreligijnym. W związku z powyższym, problematyka, którą podjąłem w ramach zajęć dydaktycznych, i którą analizowałem w publikacjach naukowych, związana była i jest z tym spektrum zagadnień. ... [sukcesywnie] obszar wspomnianych zainteresowań, został poszerzony o realizowany przeze mnie projekt badawczy związany z osobą Stefana Kardynała Wyszyńskiego, jako ordynariusza dla wiernych Kościoła greckokatolickiego w powojennej Polsce. Dotarcie do niebadanych do tej pory dokumentów archiwum Prymasa Polski oraz archiwum Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski, umożliwiło eksplorację jakże ważnego etapu historii Kościoła, związanego z Prymasem S. Wyszyńskim i obecnością wiernych obrządku wschodniego na ziemiach polskich” (Autoreferat Habilitanta, mps. s. 3n).

Dorobek naukowy Habilitanta to, przede wszystkim:

- artykuły naukowe w języku polskim i słowackim (w liczbie osiemnastu, w tym po słowacku cztery. Publikacje w języku słowackim dają możliwość odradzającej się tamtejszej kanonistyce zapoznać się z myślą polskiego kanonisty oraz podejmowaną problematyką badawczą)¹;
- recenzje (osiem)²;

¹ *Sakrament bierzmowania (chryzmacji) w prawie kodeksowym Kościoła katolickiego*, w: *Historia et Ius*, red. A. Dębiński, Lublin 1998, s. 377-388. *Jedność sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w prawodawstwie i liturgii Kościoła katolickiego*, „Prawo, Administracja, Kościół” 4 (2001), n. 8, s. 131-145. *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w świetle Magisterium Kościoła katolickiego do Vaticanum II*, „Roczniki Nauk Prawnych” 13 (2003), n. 2, s. 185-205. *Przygotowanie do chrztu dzieci w prawie i liturgii Kościoła katolickiego w Polsce*, „Roczniki Nauk Prawnych” 15 (2005), n. 2, s. 263-278. *Przygotowanie dzieci i dorosłych do przyjęcia sakramentu chrztu w katolickich Kościołach wschodnich*, „Roczniki Nauk Prawnych” 16 (2006) n. 1, s. 259-283. *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w nauczaniu Ojców Apostolskich*, „Prawo, Administracja, Kościół” 4 (2006) n. 4, s. 235-253. *Celebracja sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w katolickich Kościołach wschodnich (refleksje na tle norm Kościoła łacińskiego)*, „Roczniki Nauk Prawnych” 16 (2006) n. 2, s. 209-227. *Sakrament bierzmowania w okresie odnowy posoborowej. Rys historyczno-prawny*, „Roczniki Nauk Prawnych” 17 (2007) n. 2, s. 95-109. *Katolickie Kościoły wschodnie nie mające własnej hierarchii (wybrane zagadnienia)*, „Roczniki Nauk Prawnych” 18 (2008) n.1, s. 177-192. *Ochrona praw autorskich w odniesieniu do dokumentów Jana Pawła II (Karola Wojtyły), Benedykta XVI (Josefa Ratzingera) oraz Stolicy Apostolskiej. Wybrane zagadnienia*, „Roczniki Nauk Prawnych” 19 (2009) n. 2, s. 181-194. *Sytuacja prawna Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego w powojennej Polsce. Wybrane zagadnienia*, „Roczniki Nauk Prawnych” 21 (2011) n. 1, s. 207-216. *Kontakty „Solidarności” ze Stolicą Apostolską w dokumentach archiwum Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski. Wybrane zagadnienia*, „Roczniki Nauk Prawnych” 21 (2011) n. 2, s. 47-71. *Jurysdykcja międzynarodowa w sprawach małżeńskich. Wybrane zagadnienia*, „Roczniki Nauk Prawnych” 22 (2012) n. 2, s. 89-104. *Uznanie za zmarłego a możliwość zawarcia nowego małżeństwa. Wybrane zagadnienia prawa cywilnego i kanonicznego*, „Roczniki Nauk Prawnych” 23 (2013) n. 2, s. 93-120, oraz: *Sviatosť birmovania (krizmacie) v kodexach kanonickeho prava v Katolickej cirkvi – I cast*, w: *Duchovny Pastier*, 3 (2001), s. 134-138. *Sviatosť birmovania (krizmacie) v kodexoch kanonickeho prava v Katolickej cirkvi – II cast*, w: *Duchovny Pastier*, 4 (2001), s. 182-185. *Sviatosťi kresanskej iniciacie v uceni Apostolskich Otcov – I cast*, w: *Duchovny Pastier*, 8 (2004), s. 496-502. *Sviatosťi kresanskej iniciacie v uceni Apostolskich Otcov – II cast*, w: *Duchovny Pastier*, 9 (2004), s. 541-544.

² Dimitrios Salachas, *L'iniziazione cristiana nei Codici orientale e latino*, Bologna-Roma 1991, ss. 200, Edizioni Dehoniane Bologna-Roma, „Prawo, Administracja, Kościół” 4 (2001), n. 8, s. 251-254. Grzegorz Wojciechowski, *Las competencias patriarcales en El derecho canonico oriental*, Lublin: Wyd. KUL 2007, „Roczniki Nauk Prawnych” 17 (2007) n. 2, s. 232-233. Dimitrios Salachas, Krzysztof Nitkiewicz, *Rapporti interecclesiali tra cattolici orientali e latini. Sussidio canonico-pastorale*, Roma 2007, ss. 189, Edizioni Orientalia Christiana del Pontificio Orientalne, „Roczniki Nauk Prawnych” 18 (2008) n. 1, s. 267-270. Ks. Józef Krętosz, *Wschodnie katolickie obrządki w Polsce*, Katowice 2008, ss. 166, „Roczniki Nauk Prawnych” 18 (2008) n. 2, s. 408-411. O. Роман Шафран, *Синоди Києво-Галицької Митрополії (1596-1991). Організаційно-душпастирський аспект*, Львів: Видавництво Свічадо 2008, ss. 296, „Roczniki Nauk Prawnych” 19 (2009) n. 2, s. 287-290. Ks. Janusz M. Czernski, *Liturgie Kościołów Wschodnich. Liturgia Kościoła bizantyjskiego, ormiańskiego i koptyjskiego*, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego 2009, ss. 342, „Roczniki Nauk Prawnych” 21 (2011) n. 2, s. 348-351. Kazimierz Piasecki, *Prawo małżeńskie*, Warszawa: Wydawnictwo LexisNexis 2011, ss. 308, „Roczniki Nauk Prawnych” 22 (2012) n. 1, s. 186-191. *Zawieranie małżeństwa w różnych systemach prawnych, religiach i kulturach*, red. Ryszard Sztuchmiller, Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie 2009, ss. 248, „Roczniki Nauk Prawnych” 22 (2012) n. 3, s. 305-308.

- sprawozdania (dwa)³.

Ponadto Habilitant oddał do druku jeden artykuł (dla: „Roczniki Nauk Prawnych”) oraz do *Leksykonu Prawa Kanonicznego* przygotował osiem haseł.

Inne jego publikacja obejmują dziesięć pozycji i mają charakter duszpastersko-informacyjny (są to: *Kalendarz liturgiczny i skrócony informator Archidiecezji Lubelskiej na rok 1996*, Lublin 1995, ss. 167. *Kalendarz liturgiczny i skrócony informator Archidiecezji Lubelskiej na rok 1997*, Lublin 1996, ss. 179. *Kalendarz liturgiczny i skrócony informator Archidiecezji Lubelskiej na rok 1998*, Lublin 1997, ss. 192. *Kalendarz liturgiczny i skrócony informator Archidiecezji Lubelskiej na rok 1999*, Lublin 1998, ss. 203. *Kalendarz liturgiczny i skrócony informator Archidiecezji Lubelskiej na rok 2000*, Lublin 1999, ss. 208. *Archidiecezja Lubelska. Historia i administracja*, Lublin 2000, ss. 759. *Sprawozdania z działalności gremiów statutowych Konferencji Episkopatu Polski za rok 2007*, Warszawa 2008, ss. 126. *Sprawozdania z działalności gremiów statutowych Konferencji Episkopatu Polski za rok 2008*, Warszawa 2009, ss. 124. *Sprawozdania z działalności gremiów statutowych Konferencji Episkopatu Polski za rok 2009*, Warszawa 2010, ss. 156. *Informator Archidiecezji Lubelskiej*, Lublin 2012, ss. 282).

W obszarze pracy dydaktycznej Habilitant prowadzi aktualnie, czyli w momencie składania wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego (rok akademicki 2013/2014), zajęcia na kierunku *Prawo kanoniczne*. Są to wykład fakultatywny, konwersatorium i ćwiczenia. Ponadto napisał trzynaście recenzji prac magisterskich.

Dla studentów prawa oraz prawa kanonicznego organizował, między innymi, wyjazd do Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski (14 maja 2009 roku), Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski oraz Nuncjatury Apostolskiej w Polsce (6 grudnia 2011 roku), a następnie wyjazd do Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji

³ *Unitas in varietate*. Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej oraz prezentacji polskiego wydania Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich (KUL, Lublin 20 II 2002), „Ethos” 57-58 (2002), s. 373-377. Wykład prof. dra hab. Cyrila Vasila SJ na temat: „Patriarchy w ustroju hierarchicznym Kościoła katolickiego”, „Prawo, Administracja, Kościół” 4 (2003), n. 15, s. 257-259.

(17 kwietnia 2013 roku), co było okazją do zapoznania się z charakterem pracy wspomnianych Instytucji.

Przedhabilitacyjny dorobek naukowo-badawczy ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka jest wielokierunkowy (obejmuje także zagadnienia z kanonicznego prawa małżeńskiego oraz formalnego procesowego, norm generalnych, a więc nie tylko zagadnienia związane z rozprawą doktorską) i odznacza się charakterem naukowym. Dowodzą tego, między innymi, liczne przypisy tychże publikacji, wykorzystywanie szerokiej literatury przedmiotu, w tym także obcej, ponadto należy podkreślić stałe odwoływanie się do źródeł oraz współczesnego Magisterium Kościoła, zwłaszcza posoborowych Biskupów Rzymskich. Zdecydowana większość tychże publikacji posiada streszczenie obcojęzyczne. Są to zatem publikacje z zakresu prawa kanonicznego, zasadniczo w aspekcie historyczno-prawnym oraz doktrynalnym.

Trzeba także zaznaczyć, że problematyka monografii habilitacyjnej jest praktycznie nieobecna w przedhabilitacyjnym dorobku ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka, co oznacza, że badania nad tą problematyką prowadził niezależnie od publikowanych artykułów oraz innych prac.

2. Monografia habilitacyjna: prezentacja oraz ocena

Krzysztof Mikołajczuk, Uprawnienia Kardynała Stefana Wyszyńskiego wobec Kościoła Greckokatolickiego w archiwach Prymasa i Konferencji Episkopatu Polski, Wydawnictwo Gaudium Lublin 2014, s. 599.

Monografię habilitacyjną, która zgodnie z art. 16 ust. 2 „Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki” (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.), stanowi główne osiągnięcie naukowe Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora, należy uznać za studium o charakterze historyczno-prawnym, w przedmiocie uprawnień specjalnych nadanych kard. Stefanowi Wyszyńskiemu Prymasowi Polski przez Stolicę

Apostolską wobec wiernych Kościoła greckokatolickiego w Polsce. Jest to niewątpliwie umiejętnie oraz skrupulatnie wybrany przedmiot badań o charakterze tak historycznym jak i kanonistycznym, bazujący przy tym, przede wszystkim, na nieznanym oraz niepublikowanym materiale źródłowym.

Oceniana publikacja posiada następujący układ: spis treści w języku polskim (s. 5-7) oraz w języku angielskim (*contens* – s. 9-11), wykaz skrótów (s. 14-15). Sukcesywnie recenzowaną monografię otwiera dziesięciostronicowy wstęp (s. 15-24), po którym znajdują się trzy rozdziały realizujące wyodrębnioną problematykę monografii. Treść publikacji kończy syntetyczne Zakończenie (s. 349-353), streszczenie w języku angielskim (s. 355-358) oraz bardzo obszerny Aneks, który obejmuje zbiór dokumentów źródłowych z Archiwum Prymasa Polski – w sumie sto jedenaście dokumentów (s. 359-509) oraz z Archiwum Konferencji Episkopatu Polski – w sumie dwadzieścia trzy dokumenty (s. 511-555); umieszczone zostały także fotokopie wybranych dokumentów z archiwum Prymasa Polski (s. 557-572). Na końcu publikacji została umieszczona Bibliografia (s. 573-599), która została podzielona na Źródła (wraz z wewnętrznym kompetentnym podziałem) oraz na Literaturę.

Wstęp do monografii ukazuje, między innymi, po ogólnym wprowadzeniu do tego typu rozpraw naukowych, osobę i działalność kard. Stefana Wyszyńskiego jako *męża Bożego* oraz *męża stanu*, oraz jego znaczącą oraz wymowną rolę w Kościele w Polsce oraz narodzie polskim po zakończeniu II wojny światowej (s. 18-19). Spora część powyższego wprowadzenia została poświęcona omówieniu – dość osobliwego i wyjątkowego – materiału źródłowego; Habilitant na s. 19 napisał, że „monografia opiera się głównie na niepublikowanych dotąd dokumentach archiwalnych zgromadzonych w archiwum Prymasa Polski i Konferencji Episkopatu Polski” oraz na s. 20 wskazał, że „zgromadzone dokumenty w obu archiwach nie są opracowane i skatalogowane. Była to zatem dodatkowa żmudna praca, by w jakimś stopniu, według własnego schemata, dokonać stosownej segregacji i podziału udostępnionych mi dokumentów. Dokumenty zostały wytworzone w wielu instytucjach zarówno

kościelnych, jak i państwowych, począwszy od Dykasterii Kurii Rzymskiej, Prymasa Polski, biskupów, administratorów parafii, przełożonych zakonnych, kapłanów rzymskokatolickich i greckokatolickich, przełożonych i alumnów seminarium duchownego oraz wiernych obu obrządków. Strona rządowa była reprezentowana w tych dokumentach przez Komitet Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej po niższych rangą urzędników państwowych różnych urzędów i instytucji centralnych i lokalnych”.

W dalszej części Autor monografii wskazał, że „odnośnie materiałów zgromadzonych w archiwum Konferencji Episkopatu Polski pojawiła się pewna trudność w ich skatologowaniu na użytek niniejszej publikacji. Wiele dokumentów było rozproszonych i specyficznym pogrupowanych. ... W archiwum Prymasa Polski poddałem kwerendzie ponad cztery tysiące kart dokumentów, w archiwum Konferencji Episkopatu Polski zaś około tysiąca” (s. 22n).

Wstęp kończy na s. 23 skrótowe omówienie problematyki trzech rozdziałów pracy, wraz z następującą uwagą: „Źródła umieszczone w Aneksie w postaci niepublikowanych dokumentów archiwalnych oraz bogata literatura przedmiotu spina jakby w całość prezentowaną monografię. Jednocześnie pozwala czytelnikowi jeszcze łatwiej dotrzeć do interesujących go zagadnień, które może w niedostatecznym stopniu zostały poruszone w prezentowanej publikacji” (s. 24); w końcu Autor dość oryginalnie konkluduje: “w zakończeniu umieściłem wnioski płynące z doświadczenia poznania Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, postaci, która zachwyca i fascynuje. Przywołałem też Kościół greckokatolicki, który wiele wycierpiał, by bronić swoich struktur, swojego wschodniego obrządku, swojej tradycji i pięknej lityurgii, by wreszcie powstać na nowo jeszcze silniejszym” (*tamże*).

Rozdział pierwszy, który ma charakter historyczny, nosi jasny tytuł „Zarys kościelnych relacji łańcisko-wschodnich na ziemiach polskich” (s. 25-128). Rozdział niefortunnie rozpoczyna dość oryginalny fragment z publikacji P.F. Krypiakiewicza z

roku 1897 (s. 25), aby sukcesywnie Habilitant omówił w nim pięć następujących zagadnień:

1. Unia brzeska – zarys dziejów niełatwej historii;
2. Działalność i reformy Kościoła unickiego;
3. Kościół unicki w okresie zaborów;
4. Kościół greckokatolicki w Polsce w pierwszej połowie XX wieku;
5. Kościół katolicki w Polsce po II wojnie światowej.

Poddane analizie zagadnienia są niewątpliwie ważnym wprowadzeniem o charakterze historycznym oraz ubocznie doktrynalnym do istoty poruszanego problemu, które Habilitant zakończył swoimi wnioskami, w których, między innymi, czytamy następująco w aspekcie odnoszącym się do okresu po II wojnie światowej: „przemiany polityczne, deportacje ludności, aresztowania, likwidacja wszelkich form działalności kościelnej doprowadziły do dramatycznej sytuacji. Wobec tych wszystkich wydarzeń, próbując przyjść z pomocą w tym trudnym okresie, Stolica Apostolska powierzyła opiekę duszpasterską nad grekokatolikami kolejnym prymasom Polski” (s. 128).

Rozdział drugi został zatytułowany następująco: „Kardynał Stefan Wyszyński – podmiot uprawnień specjalnych” (s. 129-238). W trzech punktach rozdziału Habilitant przedstawił rys biograficzny kardynała Stefana Wyszyńskiego poczynając od jego domu rodzinnego aż po śmierć Prymasa Tysiąclecia i jego królewski pogrzeb (s. 129-160); wybrane poglądy prymasa Stefana Wyszyńskiego, w szczególności te odnoszące się do socjalizmu i komunizmu, zostało sukcesywnie zarysowane przez Habilitanta nauczanie społeczne kardynała Stefana Wyszyńskiego, jego magisterium na temat historii, tradycji oraz kultury Polski i roli narodu (s. 161-191); działalność prymasa Wyszyńskiego, w tym porozumienie z władzami komunistycznymi, specjalne uprawnienia Prymasa Polski, prymasowskie *non possumus*, okres uwięzienia w latach 1953-1956, Śluby Jasnogórskie oraz Wielka Nowenna, orędzie biskupów polskich do biskupów niemieckich (s. 191-236). Rozdział kończą wnioski Autora i następująca konkluzja: „Prymas Stefan Wyszyński to postać niezwykle

ważna i wyjątkowa w historii Kościoła i naszej Ojczyzny. Pomimo tego faktu działalność, jakiej się podejmował, jest nadal mało znana, a chociaż ukazało się wiele prac na jego temat, wciąż można doszukać się pominiętych okresów w jego biografii” (s. 238).

Trzecia część monografii czyli trzeci rozdział publikacji został zatytułowany, uderzająco podobnie do tytułu całej monografii, następująco: „Kardynał Stefan Wyszyński zwierzchnik Kościoła greckokatolickiego w Polsce” (s. 239-348). W rozdziale tym zostały podjęte dwa tematy. Pierwszy w trzech punktach, na s. 239-294, ukazuje historię prymasostwa oraz uprawnień prymasów w Polsce, kontekst historyczny nadawanych uprawnień oraz uprawnienia nadzwyczajne (*facultates speciales*). Natomiast drugi punkt tego rozdziału został poświęcony realizacji uprawnień kardynała Stefana Wyszyńskiego i zostały w nim wyodrębnione dwa następujące tematy: polityka władz i Kościoła rzymskokatolickiego wobec ludności ukraińskiej w powojennej Polsce oraz realizacja uprawnień specjalnych przez prymasa Wyszyńskiego (s. 294-347). Rozdział kończą jednostronicowe wnioski Habilitanta (s. 347n), których połowę stanowią cytowane słowa abpa Józefa Kowalczyka – zob. s. 348, nie zaś własne wnioski Autora monografii, co dziwi, tym bardziej, że jest to rozdział, który winien być uznany za jej istotną oraz merytorycznie najważniejszą część.

2.1 Ocena rozprawy habilitacyjnej

Podjęta przez Habilitanta problematyka badawcza zaowocowała publikacją naukową o charakterze historyczno-prawnym. Recenzowana monografia oparta jest, przede wszystkim, na bogatym materiale źródłowym (który niewątpliwie nie łatwo było pozyskać a niewątpliwie wymagał on przy tym sporego wysiłku i dokładności w jego opracowaniu oraz ocenie), wraz z odwołaniem do literatury przedmiotu. Stąd też jest ona bardzo solidnie udokumentowana merytorycznie, przede wszystkim dlatego, że bazuje na archiwaliach znajdujących się w Archiwum Prymasa Polski oraz

Konferencji Episkopatu Polski. To niewątpliwie dowodzi o ogromie wykonanej pracy, jak i o rzetelności oraz poprawności przeprowadzonych badań naukowych. Język rozprawy jest poprawny i dokładny.

Nie ulega zatem wątpliwości, że mamy do czynienia z monografią, która charakteryzuje się szerokim ukazaniem podjętej tematyki oraz rozeznaniem naukowym obranego problemu badawczego i stanowi niewątpliwie „novum” we współczesnej polskiej kanonistyce jako studium historyczno-prawne.

Monografie należy także postrzegać jako cenne świadectwo troski Kościoła w Polsce o wiernych Kościoła greckokatolickiego.

2.2 Krytyka monografii habilitacyjnej

Monografia, jak wykazałem powyżej, ma wiele cech pozytywnych, zadaniem recenzenta jest jednak także poddanie jej pod ocenę krytyczną, wskazując na wybrane jej mankamenty.

Pierwsza uwaga krytyczna dotyczy samego sformułowania tytułu monografii, który w przedstawionej formie stanowi formę zawężonego skrótu myślowego. Powinien on bowiem jasno wskazać, że chodzi Autorowi publikacji o przedstawienie uprawnień specjalnych udzielonych przez Stolicę Apostolską Prymasowi Polski kard. Stefanowi Wyszyńskiemu, o których informacje aktualnie znajdują się tak w Archiwum Prymasa Polski jak w Archiwum Konferencji Episkopatu Polski. Stąd lepiej byłoby, aby brzmiał on np. następująco: „Uprawnienia przyznane kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu wobec Kościoła greckokatolickiego. (Studium historyczno-prawne na podstawie archiwaliów Prymasa Polski oraz Konferencji Episkopatu Polski)”.

Habilitant nie zrobił we Wstępie do swojej monografii żadnego odniesienia do licznych publikacji na temat osoby, posługi oraz tak zasłużonej roli kościelnej i społecznej kardynała Stefana Wyszyńskiego w okresie powojennej Polski; gdyby to uczynił, nawet skrótowo, to mógłby w tak nakreślonym kontekście, pokazać na czym

polega specyfika oraz nowość jego publikacji. Mimo, że dokładnie omówił materiały źródłowe znajdujące się w archiwach Prymasa Polski oraz Konferencji Episkopatu Polski, to nie podał jednak jakie metody naukowe zastosował w czasie redakcji monografii.

Zbyt dużo znajduje się w tekście monografii obszernych fragmentów (tzw. „cytowań”) zaczerpniętych tak od poszczególnych autorytetów jak i z różnych publikacji, które zasadniczo winny znajdować się (jeżeli już) w przypisach, natomiast poszczególne cytowane wypowiedzi winny być omówione właśnie w korpusie monografii, co niewątpliwie podniosłoby jej walor naukowy (dla przykładu zob. s. 25, 26, 38, 39, 44, 49, 197-200, 201-209!, itd. – widać zatem, że jest to przyjęty i konsekwentny sposób postępowania Habilitanta. Niemniej jednak nie dopuszczalnym wydaje się stosowanie takiej metody we Wnioskach na zakończenie pierwszego rozdziału, gdzie Habilitant umieścił dwa bardzo długie cytaty w tekście pracy na s. 124n oraz s. 126n). Wskazany mankament pracy znacząco osłabia jej wartość naukowo-badawczą, gdyż w ten sposób Habilitant nie przedstawił swoich poglądów ale jedynie zrelacjonował wypowiedzi innych osób.

Inna nieścisłość Habilitanta to ta, że raz pisze „greckokatolicki” dużą (np. w tytule monografii) a innym razem małą literą (np. w tytule trzeciego rozdziału – zob. s. 239). Podobnie na s. 238 pisze „naszej Ojczyzny”, aby na stronie następnej napisać „naszej ojczyźnie” (s. 239).

3. Ocena końcowa

Przedhabilitacyjny wielokierunkowy dorobek naukowy ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka jest niewątpliwie znaczny; w licznych publikacjach wykazał się dobrą znajomością podejmowanej problematyki oraz sumiennością i samodzielnością badawczą.

Z kolei poprawnie ukierunkowane poszukiwania badawcze oraz przeprowadzona analiza w nowatorskiej rozprawie habilitacyjnej, wskazują na pracowitość, oryginalność, dojrzałość i rzetelność poszukiwania naukowego Habilitanta.

Uwzględniając zatem *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego* stwierdzam, że ks. dr Krzysztof Mikołajczuk takie kryteria spełnia. W szczególności jest autorem oryginalnej monografii, prowadzi wielokierunkową pracę naukowo-badawczą, wygłaszał referaty na sympozjach naukowych oraz brał udział w licznych krajowych oraz międzynarodowych konferencjach naukowych (także takie konferencje organizował), jest członkiem organizacji oraz towarzystw naukowych, przyczynił się do popularyzacji prawa kanonicznego, brał udział w projektach badawczych, współpracuje z licznymi ośrodkami naukowymi polskimi i zagranicznymi, oraz współpracował z interesariuszami zewnętrznymi. Należy także podkreślić pracę w administracji oraz sądownictwie kościelnym, w szczególności zaś wieloletnią pracę Habilitanta w Sekretariacie Konferencji Episkopatu Polski, w tym na stanowisku kierownika biura Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w latach 2005-2010.

Niniejszym wnoszę do Komisji Habilitacyjnej o kontynuowanie rozpoczętego przewodu habilitacyjnego ks. dra Krzysztofa Mikołajczuka.

